

פרשת כי תבוא

ט"ז אלול ה'תשפ"ו

שנה י"ד גליץ מ"ד

סדר קריש	מוצ"ק	הדלקת הנרות	לעיקוואר
8:56/9:39	8:45	7:16	לעיקוואר
8:55/9:38	8:45	7:16	ברוקלין
8:48/9:26	8:24	6:32	ירושלים
8:49/9:27	8:21	6:48	בני ברק
8:49/9:27	8:22	6:40	אלעד
8:49/9:27	8:23	6:31	בית שמש

רחמי עלי

ליקוטי מאמרים ודברי חינוך ואמונה מספרים הקדושים על פרשת השבוע

ובזה מבואר כונת רש"י במה שהוסיף 'הבאת ביכורים היום', שבא כמיישב ומבאר את כונת הברכה שמברכתו הבת קול לשכר בעולם הזה, שהכוונה בזה היא לברכו על הטירחת והזריזות בקיום המצוה. והוא 'הבאת' ביכורים, שטרחת בהבאתו, וגם נזדרזת להביאו 'היום', ולכן תשנה לשנה הבאה.

הרה"ק מצאנו קלויזענבורג זי"ע, דברי יציב עפ"י שפע חיים מכתבי תורה

והיה אם לא תשמע וגו'.

וקשה למה כתיב לשון וזהו שהוא לשון שמחה, בואם לא תשמע שזה אינו שמחה אם ח"ו אינו שומע בקול ה'. ועוד, שהרי הכתוב מסיים ובאו עליך כל וגו' והשיגור ובודאי שאינו משמח כלל.

וי"ל דהרי 'ואם לא תשמע' יש, יש עבירה שהצוה"ר מסיתו לעבור עליה ואינו יכול להתגבר עליו מרוב תאוותו ואח"כ אחר שעשה התאוה התועבה ונח יצרו ומזגו הסוער ומתחרט עליה ומצטער עליה, ויש 'אם לא תשמע' עבירות שהוא עושה בשאט נפשו שהוא כופר בעיקר ועובר על כה"ת כולה ואינו מצטער עליה כלל גם אחרי עשייתה. חו היא הכוונה כאן והיא אם לא תשמע, כלומר שאתה לא שומע בקול ה' ועובר עבירות בשמחה ובטוב לב. אז ובאו עליך כל הקללות והשיגור, ורשעים על פתחה של גיהנום אינם חוזרים בתשובה ובאבוד רשעים רנה ואז יהיה גם שמחה לכלל ישראל.

חידושי ידידיה לוי חלק ג

והיו חייך תלואים לך מנגד וכו'.

נראה לי על פי דידוע (וזהו חדש כי תבוא עג עמוד ב) דכל התוכחה הוא חסדים מצומצמים, והנה זאת ג"כ ידוע (שערי קדושה שער ג פרק ב) אשר על כל אבר מאברי האדם שורה שם הו"ה ברוך הוא וברוך שמו, ואיתא בספרי יריאם (טעמי מצוות פרשת ויחי, נועם אלימלך פרשת תרומה על הפסוק אמתים וחצי) שצריך אדם לצייר שם הו"ה ב"ה וב"ש לנגדו. וזהו כוונת הכתוב והיו חייך, רצ"ל שם הו"ה ב"ה, שמשם אתה יונק החיות שלך, תלואים לך מנגד, שתתבונן בכל פעולתך, כמו שכתוב (תהלים טו, ח) שויתי ה' לנגדי תמיד, ומוזה יגיע לך ופחדת יומם ולילה, רצ"ל שתגיע ליראת ה' יומם ולילה, ואע"פ כן ולא תאמין בחיך, על דרך מה דאיתא (אבות ב, ד) אל תאמין בעצמך.

הרה"ק ר' יהודה לייב אבדק"ק זאקילקוב (תלמיד הרה"ק הרבי ר' אלימלך) זי"ע, לקוטי מהרי"ל

התשובה רפואה לכל.

עומד אדם ומתוודה ביום הכיפורים, וידוי ארוך מאד, והוא מונה את חטאיו אחד אחד. וכאשר מתבונן האדם ברוב חטאיו עלול הוא להיכנס לכלל יאוש, משום כך עליו להיזכר באותו מעמד, כי נכונה תרופה בדוקה, זו התשובה. משל לחולה שהבהילו אליו פרופסור, בדק אותו המומחה והתחיל לפרט לפניו את מחלותיו, שמע החולה עד היכן הדברים מגיעים, נתבהל מאד והביע את חרדתו בפני הפרופסור, שמי יודע אם יצא מחליו זה. אמר לו הפרופסור, אל לך לפחד, לפיכך באתי אליך ורשם לך תרופות טובות שיחזירו לך את בריאותך.

כך התשובה היא התרופה הבדוקה ביותר לכל מחלות הנפש שהאדם מתוודה עליהם ביום הכיפורים.

ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך וכו' ובאת אל הכהן.

...ולכן ציוותה התורה הק' ליתן להכהנים העשרים וארבע מתנות כהונה בכדי להכיר ולידע כי אילולי כהני ה' שעל ידי גודל יהודיהם שהם מיוחדים כל העולמות באין סוף יתברך שמו הם ממשיכים השפעת כל הענינים לא היה מתברך בשום דבר. ונצטוונו לפדות בכור אדם להורות כי אילולי הכהנים שהם ממשיכים בני וחיי לא היה מתברך בבנים, וכן מעשר בהמה... ולכן אמרו חז"ל (כתובות קה עמוד ב) כל המביא דורון לתלמיד חכם כאילו הקריב ביכורים, מפני שבכל דור דור הוא כן שאין השפעה יורדת רק על ידי צדיקי הדור האמיתים שהם הם הממשיכים ההשפעה, וזה שמביא לו דורון הוא מורה בזה שהוא מכיר גודל הטובה שעושה עמו הצדיק ושכל ברכת ידיו באתה לו על ידי הצדיק לא בכחו ועוצם ידו, ולכן הוא כאילו הקריב ביכורים שהיו באים גם כן על כוונה זו וכאשר נבאר עוד.

ונבוא לביאור הכתובים שהנה חשש ה' יתברך שכשיבואו לארץ זבת חלב ודבש ויתעסקו בנחלת שדה וחרם ומרעה הצאן יבואו לחשוב כי בכוחם ועוצם ידם יעשו חיל, ויתלו הכל בסיבה טבעית שזה ששדהו עשתה תבואה הרבה הוא מפני שזבלה יפה ועידרה ונכשה, וזה שצאנו פרץ לרוב מפני שהיה לו רועה טוב ובקי באומנותו ויסורו לבם מאמונת ה' יתברך, לכן ציוותה התורה הקדושה שראשית פרי האדמה יביא אל הכהן.

מאור ושמש, בתנ"ך

ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם.

אמרו חז"ל (מובא ברש"י) אין לך אלא כהן שבימך, פירוש כפי ערך הדור הקב"ה מקים להם כהן שנאמר (ישעיה כד, ב) והיה כעם ככהן, כי אפילו ריש גרוגותא משמיא ממנו ליה. לזה אמר אשר יהיה בימים ההם, כפי ערך הזמן וכפי מה שראוי לדור, אם כן הואיל ומינוי הוא מלמעלה צריך לנהוג בו כבוד, כי הכבוד הוא למי שמינהו שהוא ה' יתברך, מאחר שהוא במקום אחרון כאילו הוא אחרון, ולזה אל הכהן בה"א הידיעה.

שפתי כהן על התורה, מתלמידי גורי הארז"ל

היום הזה ה' אליך מצוך לעשות.

במדרש, אמר רשב"ל, יצתה בת קול ואמרה לו, 'תזכר לשנה הבאה ותביא כהיום הזה', כאדם שהוא נותן פרי חדש לחבירו ואומר לו 'יהי רצון שתשנה ותתן לי לשנה האחרת' (ע"ב). וברש"י הביא דברים אלו בלשון זה, 'בת קול מברכתו הבאת ביכורים היום' תשנה לשנה הבאה. וצ"ב מה שמשנה הלשון ומוסיף 'הבאת ביכורים היום', שזה אינו מבואר במדרש, והוא כשפת יתר, הן מה שאמר 'הבאת ביכורים' והן מה שדקדק לומר 'היום'.

ונראה בהקדם מה שיש לבאר, איך עולה הבטחה זו לשכר בעולם הזה בקנה אחד עם מה שאמרו חז"ל דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא. אלא שמבואר בספרים הק' דעל הכנה וטיפול במצוה יש שכר מצוה בהאי עלמא. כך גם מבואר בספרים הק' דעל זריזות בהמצוה יש שכר מצוה בהאי עלמא. לפי זה נוכל לומר, דאף שעל גוף מצות נתינת הביכורים אכן אין שכר מצוה בהאי עלמא, מכל מקום השכר הוא על הבאת הביכורים, ועל הזריזות שלא להחמיץ המצוה עד יום האחרון.

הגה"צ ר' אייזיק גריינעוויטש מסוויטובול' זצ"ל הי"ד אבדק"ק מאראוקע

גילוי אש עמוד ר', שיחות מוסר ודברי הגות מגדולי קדושי ישיבת בית יוסף ובהרדוק

פסקי הלכות

מהלכות מזוזה

רבים נוהגים לבדוק תפילין ומזוזות בחודש אלול וכמו שכתב במטה אפרים סי' תקפ"א ס"ז וז"ל ויש אנשי מעשה נוהגין שבחודש הזה מפשפשים בדקדוקי מצוות להיות בודק ובוחר תפילין ומזוזות שלהם וכל אשר ימצא שם בדק בשאר מצוות, והוא מנהג טוב, ועל כן נכתוב כמה פסקי הלכות הנוגעים לענין בדיקת המזוזה.

א. האם צריך לברך כשמחזיר המזוזה לאחר בדיקה: כשמורידים את המזוזה לזמן קצר ומחזירים בו ביום וכגון לצורך צביעה או לצורך בדיקה אין צריך לחזור ולברך כשחוזר וקובעה, אבל כשעבר יום צריך לברך (בפת"ש יו"ד סי' רפ"ט סק"א הביא מברכ"י בשם לשון לימודים שנסתפק בה ודן האם יש לדמוותו לטלית שפשטה על מנת ללבושה מיד דאינו חוזר ומברך לד' הרמ"א ועי' רעק"א יו"ד סי' רפ"ו בש"ך סקכ"ה שמשמע קצת דאין לברך, ובערוך השלחן שם ס"ד כ' דבאותו יום אי"צ לברך וכשקובעה לאחר יום צריך לברך), **יום אחר נחשב לאחר שעבר הלילה, ולכן אם נטלה בערב לבדוקה ועבר הלילה כשמחזירה למחרת צריך לברך** (מבית לוי יו"ד הלכות מזוזה עמוד תל"ח סעיף ט' והערה י' בשם מרן זצ"ל, וכ"כ בתשובות ונהגות ח"א סי' תרמ"ט ובח"ב סי' תקנ"א שכן הוא המנהג בירושלים, ועי' באריכות בברורי הלכות הכא).

ב. נמצאת המזוזה פסולה וקובע אחרת: נטלה לבדוקה ונמצאת המזוזה פסולה וקובע אחרת אפילו באותו יום צריך לברך משום שבטלה המצוה הראשונה (עי' או"ח סי' כ"ה ס"ב בביאור הלכה ד"ה נפסק לגבי תפילין שנפסלו לאחר ההנחה שצריך לחזור ולברך לאחר שמתקנם וכן נראה מדברי המשנ"ב סי' ח' סקמ"א לגבי ציצית שנפסלו שאם תיקנם לאחר שנתעטף בטלית צריך לחזור ולברך, וכ"כ בשו"ת השיב משה או"ח סי' ח' לגבי מזוזה שנפסלה שמברך כשקובע אחרת).

ג. הסייר את המזוזה על מנת לקבוע מזוזה אחרת: הסייר את המזוזה על מנת לקבוע מזוזה אחרת קובעה בברכה (בשו"ת השיב משה או"ח סי' ח' דתלוי הדבר במה' הרמ"א והמג"א באו"ח סי' ח' ס"ב דלד' הרמ"א צריך לברך ולדעת המג"א סקט"ז אי"צ לברך ובשדי חמד במערכת המ"ם כלל קכ"א הביא משו"ת ישמח לב או"ח סי' י"ד שהשיג עליו דגם המג"א מודה שמברך בנדוד, ועי' שבה"ח פ"ל כ"ב ס' קנ"ח שכל"כ בשו"ת מהר"ם שיק יו"ד סי' רפ"ה ואף שבשו"ת מהרש"ג ח"א יו"ד סי' נ"ז פסק בדמיון מזוזה לטלית דשאני טלית אחרת שיש בה חיוב אחר משא"כ במזוזה אחרת על אותו בית שאינו חיוב חדש מ"מ הדין עם המהר"ם שיק משום שברגע שהסייר המזוזה מבית נתבטל מהמצווה ע"ש, ועי' חובת הדר פ"א הערה מ"ב שכשקובע מזוזה אחרת שהיתה קבועה באותו בית בפתח אחר יש להסתפק אם חוזר ומברך וצוין לדעת קדושים סי' רפ"ט סק"ד שמשמע מדבריו שא"צ לברך).

ד. נפלה המזוזה: נפלה המזוזה צריך לברך כשחוזר וקובעה (פתחי תשובה סי' רפ"ט סק"א וכמו נפלה טלית באו"ח סי' ח' ס"ז שצריך לברך, וכ"כ בדעת קדושים סי' רפ"ט סק"ד ערוך השלחן שם ס"ד שו"ת ישמח לב או"ח סי' י"ד).

ביורוי הלכות

הוריד את המזוזה על מנת לבדוקה האם צריך לברך כשחוזר וקובעה

קבועה תמיד ממילא כל שהיה הפסק ועברו כבר הרבה ימים מזמן הברכה הראשונה בהיסח הדעת גדול אולי יש לברך גם כשדעתו לחזור ולקובעה מיד, ועי' **ברעק"א** יו"ד סי' רפ"ו על דברי הש"ך סקכ"ה **דכשעדיין לא תלו הדלת בפתח מכיון שיש ב' דעות בשו"ע אם הפתח חייב במזוזה יקבע המזוזה בלא ברכה או יברך על אחרת ויהא דעתו גם על פתח זה וכשיקבע בה הדלת יסיר המזוזה ויחזור ויקבענה בלא ברכה או שיברך על אחרת ותהא דעתו גם על זה, והקשה רעק"א מ"ט לא יברך כשחוזר וקובעה הרי גם לאותה שיטה שפתח בלא דלת חייבת במזוזה מכיון שנטלה צריך לברך עליה כשחוזר וקובעה, וזאת שנאמר דכוננת הש"ך לשי' הפוסקים באו"ח סי' ח' ס"ד דפשט טלית אדעתא לחזור וללבושו מיד דאי"צ לברך** אם כן לאותה שיטה אפשר דהוא הדין במזוזה אם נטלה על מנת לחזור ולקובעה מיד אינו צריך לברך ועיין, (ולא כתב וצ"ע), אלא שאין מדברי רעק"א ראייה ברורה לנדוד בנוטלה על מנת לבדוקה דאולי תמצא פסולה (וכ"כ בשו"ת מנחת יצחק ח"י סוף סי' צ"ג).

אבל בערוך השלחן יו"ד סי' רפ"ט ס"ד כ' שכשנוטל מזוזה מהפתח לבדוקה ונמצאת כשירה וחוזר וקובעה אי"צ לברך כמו הפושט טליתו לפי שעה לחזור וללבושו דאינו מברך, ואם קבעה לאחר יום ודאי דמברך, ועי' בספר מבית לוי (יו"ד הלכות מזוזה עמוד תל"ח סעיף ט' והערה י') **שהוראת מרן זצ"ל היתה שכשמחזיר המזוזה בו ביום אינו צריך לברך וכשקבעה לאחר שעבר יום הוי הסח הדעת וצריך לברך, וכשעבר לילה נחשב שכבר עבר יום וצריך לברך, והטעם שכל זמן שעדיין לא עבר הלילה יכול לבדוקו ואינו מסיח דעתו אבל כשהלך לישון הסיח דעתו, ועי"ש שבתשובה כת"י משנות התש"מ כ' מרן זצ"ל ודרכי הוראות דעכ"פ כשמחזיר ליום אחר יברך בודאי, והמברך גם בו ביום אחרי הפסק גדול אין מוציאין אותו, ומ"מ למעשה היה מורה לברך רק בעבר לילה שנחשב כהסח הדעת גמור, וכ"כ בשו"ת תשובות ונהגות ח"ב סי' תקנ"א שהביא דברי הערוך השלחן הנ"ל וכ' דאינו תלוי ביום ולילה אלא העיקר הוא אם מחזירו קודם השינה בלילה דאז אינו נחשב כהסח הדעת ואף שלענין טלית שיעור הפסק הוא אף בפחות מזה דלאחר כמה שעות כבר נחשב כהפסק מ"מ במזוזה דרך הבדיקה הוא בכך ואינו נחשב הפסק רק כשמחזירו למחרת הלילה ועי"ש שכי' דכן הוא המנהג, ועי"ש בח"א סי' תרמ"ט ששמע בעיה"ק ירושלים שהמנהג הפשוט שאם עבר לילה וישן הוי הסח הדעת גמור וחוזר ומברך ובלא"ה אין לברך.**

ועי"כ להלכה למעשה כשמוריד את המזוזה על מנת לבדוקה או לצורך צביעה אם מחזירה באותו יום קודם שעבר הלילה אינו צריך לברך אבל אם מחזירה למחרת לאחר שעבר לילה צריך לברך.

שאלה: הוריד את המזוזה על מנת לבדוקה (או לצורך צביעה) האם צריך לברך כשחוזר וקובעה?

תשובה: בפתחי תשובה יו"ד סי' רפ"ט סק"א הביא מברכי יוסף (סי' רפ"ו סק"י) וז"ל אם הסייר המזוזה לבדוקה ודעתו לחזור ולקובעה יש להסתפק אם יברך כשחוזר וקובעה לשון לימודים או"ח סי' ט', וכ' הפת"ש שאין הספר לשון לימודים לפני ואיני יודע במה נסתפק דאמאי לא דמי לפשט טליתו על דעת לחזור ולהתעטף מיד או לתפילין שפשט על דעת לחזור ולהניחם מיד שאינו צריך לברך וכמובאר ברמ"א או"ח סי' ח' ס"ד ובסי' כ"ה ס"ב, ושמא י"ל שנסתפק דאולי אינו דומה לטלית דהתם דעתו לחזור ולהתעטף בו אבל הכא אינו מוריד את המזוזה על מנת לחזור ולקובעה בוודאי דשמא ימצא בו פסול ויצטרך לקבוע מזוזה אחרת עכ"פ, והמעייין בלשון לימודים יראה שהפת"ש כיוון לדבריו אלא שנסתפק גם לאידך גיסא דגם לד' השו"ע דצריך לחזור ולברך כשפשט הטלית על דעת לחזור ולהתעטף בה אפשר דהוי דווקא גבי טלית דפשט הטלית אינה לצורכה משא"כ במזוזה שמורידה כדי לבדוקה אינו חשיב הפסק ואי"צ לברך כשחוזר וקובעה וכהפסק לאחר ברכה קודם אכילה דגביל לתורי לא חשיב הפסק דלצורך אכילה הוא (ברכות מ.), אמנם כשהוצרך להסירה כשהגיע זמן הבדיקה (דמזוזה צריכה בדיקה פעמיים בשבע שנים) אולי הדבר דומה לחולץ תפילין כדי להכנס לבית הכסא דצריך לברך גם לד' הרמ"א אמנם עי' מג"א סי' כ"ה סקכ"ב דאפשר דהוא רק בבית הכסא שלהם שהיה בשדה אבל בבית הכסא שלנו שאינו רחוק לא הוי הפסק וא"כ ה"נ בנדוד"ד עכ"פ הלשון לימודים, ועי' שדי חמד מערכת המ"ם כלל קכ"ב שהביא כל הנ"ל וכ' שבברכי יוסף צוין לענין במש"כ באדמת קדש (ח"א יו"ד סי' י"ח) ואחר שזכינו השי"ת בספר אדמת קדש עינינו בדבריו ובסו"ד מסיק דגם להרמ"א דאי"צ לחזור ולברך על טלית כשפשט ע"מ לחזור וללבושו מ"מ במזוזה צריך לברך כשחוזר לקובעה שכיון שכשמורידה לבדוקה הוא על דעת שאם תמצא פסולה יניח אחרת במקומה נמצא שכשמחזירה למקומה הרי זה קביעות חדשה ופנים חדשות באו לכאן.

אמנם בדעת קדושים סי' רפ"ט סק"ד כ' בפשיטות דכשנוטל המזוזה על מנת לבדוקה ולהחזירה מיד (ולענין תפילין כ' בשו"ע הרב סי' כ"ה סכ"א דזמן מרובה שצריך לחזור ולברך הוא כמו ב' גו' שעות) אי"צ לברך כשחוזר וקובעה ודינו כפושט טלית על מנת לחזור ולהתעטף בה מיד דאינו חוזר ומברך לד' הרמ"א, ומ"מ אני נוהג לברך בהרהור או בנוסח רחמנא מלכא עדלמא משום שיש להסתפק שמא טלית ותפילין שאני שאין חיוב שיהיו עליו כל היום ולכן מוה"נ מה שהיה דעתו לחזור וללבושם מיד משא"כ במזוזה שצריך שתהא

הילולא דצדיקא

נלכ"ע
ט"ז אלול תרצ"ח
בעמח"ס פתחא זוטא

הרה"ק
פנחס חיים הלוי הורוויץ זי"ע
אבד"ק קאסוב והגלילות

אלה תולדות

רבינו 'המאור הגדול, חריף ובקי בכל חדרי תורה, זך השכל', (הגה"ק רבי מאיר אריק בתשובתו לרבינו – שו"ת פתחא זוטא חאר"ח סימן נג), 'הרב החריף ובקי גדול בתורה, ומסובל ביראה, איש חמדות, חכם ושלם', (רבו הגה"ק רבי דוב בעריש כהן מראווא בהסכמתו על הפסחא זוטא), ה"ה הגה"ק רבי פינחס חיים הלוי הורביץ זי"ע, נולד ביום ח' תמוז תר"ח בפשעווארסק, לאביו הגה"ח המקובל רבי אברהם זאב הלוי הורביץ זצ"ל, שהיה דור עשירי בן אחר בן להרה"ק השל"ה הק', ולאמו מרת הענטשא סירקא ע"ה, בת הרה"ח רבי יהושע דב זצ"ל.

בהיותו נער בן תשע שנים שלחוהו הוריו לשינאווא, לקבל תורה מפי הגה"ק רבי דוב בעריש הכהן רפפורט זצ"ל, שהיה אח"כ אב"ד ראווא, בעמח"ס דרך המלך על הרמב"ם. רבינו שהה שם כמה שנים, ושקד על תלמודו ביגיעה רבה ועצומה. כעבור שנים סיפר לנכדו, שלפעמים כאשר היה מתייגע הרבה בלימודו, רצה לינפש קצת, אך כאשר נזכר במסירות נפשו של הוריו ששלחוהו מביתם, ועוד שהם מפרשים סכום נכבד מהכנסתם הזעומה להוצאותיו מדי שבוע, הכל בשביל שילמד תורה, דבר זה לא נתן לו מנוח, ומיד חזר והשקיע עצמו בלימוד ביתר שאת.

בצל הרה"ק מצאנו זי"ע

מסופר שקודם נסיעתו הראשונה של רבינו לצאנז, אמר לו אביו שיאמר להרה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע שהוא נכד של 'דבורה מטארינגראד', וציוה עליו שישתדל לקבל ברכה מהרה"ק. בהגיע רבינו לצאנז, עמד בשורה עם כל האורחים לקבל שלום. הרה"ק ישב במקומו, ולפניו על השולחן היה מונח כלי קטן עם מים שהיה טובל בו אצבעותיו מפעם לפעם. בהגיע תורו של רבינו, הושיט לו הרה"ק ידו לשלוש. אמר לו רבינו שהוא נכד של 'דבורה מטארינגראד'. השיב הרה"ק: "אה, דבורה הכרתי אותה עוד משנות ילדותה". אמר לו רבינו, שאביו ביקש שהרבי יברכו. נתן הרה"ק אצבעותיו לתוך הכלי שעל השולחן, ואמר, "הרי אין כאן מים", והחווה לו בידו שילך. רבינו לא התייash וניגש למשמים בקודש והפציר בהם מאד שיתנו לו רשות להביא מים להרה"ק, עד שנעתרו לבקשתו, וכך זכה לברכתו של הרה"ק מצאנז זי"ע.

בפעם הראשון שהה שם מפרוס הפסח עד אחרי שבועות. כאשר חזר מצאנז לעירו, בעודו ירד מן הרכבת והציג רגלו על הארץ, נתלהב לבו בקרבו, ורצה תיכף לנסוע שוב לצאנז, עד שבקושי השפיעו עליו לבוא לביתו. בכל זאת לא שקטה רוחו, והשתוקק מאד לטעום שוב מאילנא דחיי. בכך נסע שוב בחודש אלול, ושהה בצאנז עד אחרי הימים הנוראים שנת תרל"ו, שנתו האחרונה של הרה"ק מצאנז זי"ע. ומאז היה דבוק בכל נפשו בהרה"ק מצאנז עד סוף ימיו.

אחר הסתלקות הרה"ק מצאנז זי"ע, דבק והתקשר אל בנו הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זי"ע, והיה נוסע אליו

כסדר. גם זכה לקבל פני בניו הקדושים של הרה"ק מצאנז, הרה"ק הדברי יחזקאל משינאווא זי"ע, והרה"ק רבי דוד מקשאנב זי"ע, והרה"ק רבי אהרן מקרייז צאנז זי"ע. כל זכה להיות במחיצתו של הרה"ק רבי יהושע מבבלזא זי"ע ועוד הרבה מצדיקי דורו.

פרק האיש מקדש

בשנתו ה"ח בחורף שנת תרל"ו, הקים את ביתו עם מרת שרה ע"ה, בת רבי אלימלך שפרונג זצ"ל מעיר ליזענסק. רבינו קבע את מושבו שם. אז זכה רבינו להכיר הרבה מאדמ"רי פולין, שבאו להשתטח על ציון קדשו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע, והיה יורד מפעם לפעם להקביל פני הצדיקים ולקבל את ברכתם. אמנם מכיון שהיו באים הרבה, ורבינו לגודל שקידתו לא רצה להתבטל הרבה מדברי תורה, לא היה יורד בכל פעם כשבא איזה צדיק. אך בערוב ימיו התאונן רבינו על זאת, והיה אומר: "ווי נעמט מען היינט אזעלכע רבי'ס. ואז לא הלכתי אפילו לקבל מהם שלום.

רבינו ישב בביתו ועסק בתורה בכל כוחותיו, כאשר העידו שכניו, שהיה יושב לילות שלימים ועוסק בתורה ביגיעה עצומה, ולא היה שוכב במטה, והעלה עליו גליון הרבה חידושים שחידש בלימודו חידושים נפלאים ועצומים בדרך פלפול וחידוד, ומן המעט אשר נשתיר בידינו רואים את גודל החריפות והשנינות של רבינו. לפרנסתו שלח ידו במסחר, גם התעסק בהדפסת ספרים להיות נהנה מיגיע כפו.

בשבת רבינו בליזענסק, היה הולך כסדר להקביל פני רבו הרה"ק מגארליץ, שהיה דר עדיין בעיר ריזניק הסמוכה לליזענסק, וע"פ רוב היה עושה את הדרך ברגליו מהלך חמש קילומטר. פעם אחת בחנוכה יצא רבינו מבעוד יום להשתתף בהדלקת הנרות אצל רבו, והיה קור עז ושלג גדול, ותקפו לרבינו חולשה מחמת הקור, והיה צועד בשארית כוחותיו. בינתים ירד הערב, ועבר שם איזה גוי, ואמר לרבינו שמסתובבים כאן זאבים, והעצה לזה שידליק הלולקע שהאש והעשן מבריה אותם. רבינו הרגיש שכוחותיו עוזבים אותו, והתיישב על הקרקע באפיסת כוחות, והרגיש שהוא עומד לירדס מרוב חולשה, והרי הוא סכנה גדולה שלא יקפא מקור רח"ל, ולא ידע לשית עצה בנפשו.

לפתע שמע קול צלצול פעמון, והבין שמתקרב עגלה עם איזה גוי נכבד, שכן היה מנהג אנשים חשובים לתלות פעמונים. רבינו חקך בדעתו אם לבקש עזרה מהגוי היושב בעגלה, היות שבתקופה ההיא של ימי אידיהן, היו היהודים סובלים מהם הרבה. רבינו החליט שאין לו ברירה, וחלל על ידיו ועל רגליו עד אמצע הדרך, כדי שיבחין בו הגוי ויעצור בשבילו. בהגיע העגלה נעצרה, ושאל אותו הגוי: "מה רצונך"? ענה רבינו שתקפתו צינה ואינו יכול ללכת. שאלו: "לאן פניך מועדות"? ענה רבינו לרודניק. אמר הגוי: "גם אני נוסע לשם, הכנס לעגלתך".

רבינו טיפס לתוך העגלה, והעייפות הכריעתו ונרדם. כאשר הקיץ מצא את עצמו ליד התנור בבית האופה היהודי בפאתי העיר רודניק. הוא שאל את האופה: "איך

הגעת לכאן"? אמר האופה שבא לכאן איזה פריץ גוי בעגלה, ואמר לו שיקח את היהודי הישן בתוך העגלה. כאשר התאושש רבינו קמעא, שם פעמיו לעבר בית מדרשו של הרה"ק מגארליץ, והגיע לשם באמצע הסעודה שהיה עורך אחרי הדלקת הנרות. באמצע הסעודה פנה הרה"ק ואמר לרבינו: "הלא באת מליזענסק, ובודאי הלכת ברגל מפני שרצית לחסוך שני רייניש, הנצרך בשביל לנסוע בעגלה. לכן תן עתה שני רייניש עבור משקה מעד לשים על השולחן". רבינו הסיק מזה שהרה"ק שלח לו את העגלה עם הגוי כדי להצילו, ולכן תבע ממנו שני רייניש, והיה לו הדבר ברור שמה שעבר בדיוק אז עגלה, ומה שהגוי העלה אותו, היה זה למעלה מדרך הטבע.

אחר כמה שנים מתה עליו אשתו הראשונה בדמי ימיה, אחר אשר ילדה לו ד' בנותיו. אז נשא רבינו את מרת רחל ע"ה הי"ד, שזכתה לשמשו במסירות קרוב לששים שנה עד יומו.

על כס הרבנות

והיה היום ומסחרו התחיל ל"ע לירד מטה מטה, עד אשר לא הספיק לכלכל את בני ביתו. רבינו לא רצה להזדקק לבריות, לכן הסתיר הדבר, ולא ידע מזה שום בריה, והיה שרוי בדוחק ועוני, ועוסק בתורה מתוך הדחק. באותו הפרק היה הגאון רבי יוסף שטראסבורג זצ"ל בעמח"ס שו"ת יד יוסף ראב"ד בק"ק קאסוב, ועמד לנסוע לחונן עפר ארץ הקודש, ולהתיישב בעיה"ק ירושלים. בעיר היו חילוקי דעות את מי לבחור לשרת בקודש בעירם. הרה"ק ר' משה מקאסוב בעמח"ס לקט עני זצ"ל פנה אל ש"ב הרה"צ ר' פינחס אדאראו זצ"ל אב"ד זעביא, אשר היה חתן הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זצ"ל, וביקש ממנו שיביא לו תלמיד חכם ממערב גאליציא, שיהיה מורה הוראה על מקום הגאון ר' יוסף ה"ל.

הרה"צ ר' פינחס הציע הדבר לפני חותנו הרה"ק מגארליץ, ותיכף ומיד אמר שלזה מסוגל הר' פינחס ליזענסקער. שאלו חתנו הרי הוא מתפרנס בכבוד מעסקיו במסחר ואין לו צורך בזה. הרה"ק לא ענה לו, רק חזר שוב על דבריו הקודמים, ויהי לפלא, שראה בעיניו הקדושות המצב הדחוק של רבינו.

אחר זמן מועט פנה אחד מחסידי צאנז אל הרה"ק מגארליץ, בבקשה שישתדל בעדו שיקבל משרת רבנות באיזה קהילה, ובתוך הדברים הזכיר גם את העיר קאסוב. השיב לו הרה"ק: "לא כן, העיר קאסוב מזומן הוא לר' פינחס". כאשר הציע הרה"ק את הדבר לפני רבינו, מיאן בדבר, והשתמט באמתלא כי הגאון ר' יוסף ה"ל דורש בעד הרבנות ג' מאות רייניש, ואין לו את הסכום הנדרש. מיד הוציא הרה"ק את מלא הסכום והלוה לו. אמר לו רבינו שאין לו היתר הוראה. ענה הרה"ק: "אין הדבר מעכב. אני אגיד לשמואל (הגאון מהר"ש ענגיל מראדומישלא זצ"ל), ויכתוב לך". כאשר ראה רבינו כי זה רצון קדשו, לא סירב עוד, וקיבל על עצמו עול הרבנות. זיעועכ"א.

טז אלול - הלכות אסורי רכילות - כלל ח

ד. עוד יש דברים, שהם אסורים משעם אבק רכילות, כגון, אם מה שמספר לו, מה שאמר פלוני עליו, אינו דבר גנאי, רק דבר, שדרך בני אדם להקפיד קצת, בשאומרים לו בפניו.

ה. ותיב אדם להסתיר הסוד, אשר יגלה לו חברו דרך סתר, אף על פי שאין בגלוי הסוד והוא ענין רכילות, כי יש בגלוי הסוד נזק לבגליו וסבה להפר מחשבתו, גם כן הוא יוצא מדרך הצניעות, והוא מעביר על דעת פעל הסוד.

...עניתי ואמרת לפרש הגמרא לעולם יכנס בו שיעור שני פתחים, על דרך שפירש הבינה לעתים (דרוש טו) רוממות אל-גורגום וחרב פיפיות בידם (תהלים קמט, ו), דאיתא בירושלמי (ברכות פ"א ה"ב) אמר רבי שמעון בן יוחאי אלו הוינא על טורא דסיני הוי בעינא תרי פומא, חד למלעי באורייתא וחד למילי דעלמא. וזהו שאמר הכתוב, אם שהיו צריכים שתי פיות, הנה בטוב הנהגתם חרב פיפיות בידם, פירוש ברשותם, כי החרב של הדיבור תשמש לשתי פיות, ולא יבלבלו בתערובות נקלה ונכבד, רק את הכל יעשו יפה בעתו, כי דברו בעניני עולם הזה עדר לבדו ובדברי השלימות לבדו, ע"כ דבריו... וזהו שאמרו לעולם יכנס אדם דרך שני פתחים, היינו שני פתחי פיות. ופריך שני פתחים סלקא דעתך אלא אימא שיעור שני פתחים, הכוונה, עת יכנס לבית הכנסת להתפלל ישער בדעתו כאלו היה לו שתי פיות פתוחות, אחד למילי דעלמא ואחד לדברי תורה, וידמה בעניני כאלו הניח הפה הפתוח לצורכי העולם מבחוץ, ועתה פיו פתוח רק לתפלה, ולא ישיח בו שום שיחה בטלה בעודו עומד לפני ה', וכאלו הוא פה חדש ומיוחד לתפלה, וכמבואר בוזהר (תרומה קלא ע"ב) גודל חומר עון מאן דמשתעי בבי כנישתא בו.

...ועל זה אמר מאי קרא דכתיב לשקוד על דלתותי לשמור מזוזות פתחי, הנה כפל ושינה את לשונו, "לשקוד, לשמור", "דלתותי, פתחי". אבל ירמזו, לשקוד על דלתות של בית הכנסת, לשמור מזוזות פתחי הן הם השפתיים, שיחת חולין בבית הכנסת, וכתיב בתריה כי מוצאי מצא חיים. והיינו דאסמין לכאן יכנס שיעור שני פתחים, כדפירשתי למעלה. על כן מי האיש החפץ חיים לא ישיח שיחת חולין בבית הכנסת, ואירק ימיו וגו' בקרב כל ישראל...

י"ט לב פרשתינו בתו"ד

ביכורים הכנה לראש השנה

בפרשתנו ניתנה לעם ישראל מצוות ביכורים, וכבר נתבאר שפרשיות אלו הם הכנה לימים הנוראים הקרובים ובאים, ועליו ללמוד מה למדים ממצוות לביכורים להכנה לימים הקדושים הבאים לקראתנו לשלום. ואלו הם דברי המדרש תנחומא בפרשתנו(פר"א).

היום הזה ה' אלהיך מצוך לעשות. זה שאמר הכתוב: באו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו (תהלים צ"ה) והלא כריעה בכלל השתחויה, והשתחויה בכלל כריעה, ומה לתלמוד לומר, נשתחוה נכרעה נברכה. אלא צפה משה ברוח הקדש וראה שבית המקדש עתיד לחרב והבכורים עתידין לפסק, עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללין שלשה פעמים בכל יום, לפי שהביב תפלה לפני הקדוש ברוך הוא מכל מעשים טובים ומכל הקרבנות. שכן כתיב: תכון תפילתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב (תהלים קמ"א, ב) עכ"ל המדרש.

וזה לשון הקדש בסה"ק שפת אמת (תרל"ז), מצות ביכורים ה' הכנה לר"ה כי הוא מעצרת עד החג ומסתמא רוב ביכורים ה' קודם ר"ה, שאחר הסוף מפירות השנה היו מחזירין הראשית להשי"ת והוא התדבקות אחרית הדבר בראשיתו. לכן הביכורים נקראו ראשית ואח"כ בראשית ברא בשביל מצות ביכורים ע"ש. כי זה קיום העולם מה שמעוררין תמיד ראשית הכה שבא מהש"י. ולכן ה' המצוה אחר שבאו לא"י יזכרו הראשית שהש"י הוציאנו ממצרים ועשה לנו ניסים עד שהביאנו לא"י שהוא תכלית התיקון. ועתה הנה הבאתי כו'. ועתה לשון תשובה שבוודאי אחר השגת האמת צריכין לשוב בתשובה כי עיקר התשובה היא התדבקות בראשית. ושורש הראשית ניתן לבני כמ"ש שנקרא ראשית תבואתו והיינו שיש להם הכח להתדבק תמיד בראשית וז"ש ונתת ה' א"ל עליון כו' כמ"ש במד' שדומין לשמן שצף למעלה כו'. ועתה שאין לנו ביכורים בפועל צריכין לתקן הכל בתשובה בלב. ע"כ לה"ק.

למדנו מדבריו הק' שענין ר"ה הוא התדבקות בראשית וזה עיקר התשובה, והוא עבודת האדם כל העת להתבונן בראשית היינו תכלית ביאתו לעולם לאיזה מטרה, והאם באמת הולך בדרך למלא ייעוד זה.

והנה נראה מדברי המדרש והשפת אמת שעיקר הכוונה בביכורים הוא להמשיך ההתחדשות וההתבוננות בראשית לכל השנה ולכל עת, שהרי במקום ביכורים תיקן משה רבינו תפילות תמידים כסדרן, והדעת היה יכול להיות שיש לתקן מצוה בדומה לביכורים, מצוה הבאה מזמן לזמן, אלא עיקר העבודה להמשיך משראש השנה למשך כל השנה התבוננות תמידית בראשית ותכלית האדם בעולם.

ומה יעשה וימשיך ההתחדשות דחודש אלול למשך כל השנה ע"ד משאחז"ל בכל יום יהיו בעיניך כחדשים והנה איתא ממרן אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זי"ע א"ל פ' הא דאיתא בש"ס (ביצה טז.) רשב"ל אומר, נשמה יתירה נתן הקב"ה באדם ערש"ק, ולמוצ"ש נטולין אותה הימנו, שנאמר (שמות לא, יז) שבת וינפש, כיון ששבת, וזי אבדה נפש, דלכאורה הו"ל לאתויי מקור לתינת הנשמה יתירה בערש"ק ואמאי נקט מקור שכבר הלכה לה הנשמה במוצ"ק, וכיאר הבעש"ט ק"ז ע"א דברי חז"ל רצו להודיע לו לאדם שיבוא מוצ"ק וכבר תלך לה הנשמה יתירה והחכם עיניו בראשו (קהלת כ') לנצל האי יומא דנשמתא כדבעי בזמירות ושירות ותשבחות לקל חי ולהתעדן באהבתו ויראתו ולהשפיע על כל ששת ימי המעשה.

וה"נ יש לו לאדם לשים עיניו בראשו ליקח ההתחדשות ולהמשיכו למשך כל השנה והעצה היא לקבל עליו קבלה טובה קטנה אשר יקיימנה כל יום, חוק ולא יעבור ובמשך השנה כאשר יקיימנה יזכור בהתחדשות שהי' לו בתחילת הזמן ויתן בלבו התעוררות והתחדשות בכל יום בעי"ה.

ובגלל שראש השנה הוא ראשית השנה לכן נידונים בה בשכל דבר בתחילת וצריך שמירה כלשון קדשו של השפת אמת (תרל"ד) וכן מראשית השנה נידון מה יהי בסופה אינו דווקא בר"ה רק כל שיעור חדש נמשך הכל אחר הראשית. וכל דבר בראשיתו צריך שמירה. כי בתחילת שבא הדבר מן השורש אל האדם עומד לחסרון. וגם כי כל המקבל צריך שמירה שלא יבא לידי גבהות לכן כל מי שיש בו בחי' ראש צריך שמירה. והעצה היא קבלת מלכותו ית' להתדבק בו ולהחזיר אליו הראשית לזכור כי הכל שלו. לכן מיד שבאו לארץ ה' המצוה ביכורים. ע"כ לשון קדשו.

למדנו מדבריו הק' שחלק ההכנה לר"ה הוא ביטול הגבהות, וכמו שזכרנו באמרי פנחס (תנ"ח) וז"ל בשם הרב ז"ל כשהאדם הוא אצל עצמו [בבחי'] אין, [דאין] אין הדינים שורין עליו, ואיתא במדרש (ויק"ר ל' ג') שבר"ה פ' נעשים ישראל ברי' חדשה כמו רגריג הנורע שכשנרקב אז נתחדש והיינו שעבודת ר"ה הוא להוסיף ביטול על ביטול ולהכניע את עצמו כליל מלפני אור פני מלך חיים, כדאיתא בגמ' (עדות ה, ו) מוטב לו להיקרא שוטה כל ימיו וכו' דהיינו שלא לזוז מן עבודת הביטול כמלוא נימא. וע"ז אנו מתחננים (בתפילת שמו"ע) ונפשי כעפר לכל תהיה היינו שנוכה לבוא לשלימות עבודת הביטול וע"ז זה להיות ברי' חדשה.

ויעזור השי"ת שנוכה להכין עצמנו כדבעי לראות כדרך שבא ליראות (חגיגה ב.) ולהתחדשות עצמוה בעבודת השי"ת ושימשך למשך כל השנה מלה ונוכה לכתיבה וחתימה טובה ושנת גאולה וישועה אמן.